

รายการอ้างอิง

ชั้นต้นที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ จากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

รัชกาลที่ 5 ม.58/53 “พระยาทรงสุรเดชกราบทูลกรมหลวงดำรงราชานุภาพ” 16 มกราคม ร.ศ.
113.

รัชกาลที่ 5 กต.40.13/11 “เรื่อง เมืองหลวงพระบางมีหนังสือแจ้งแก่ชาวเมืองเงินว่า ห้ามเสียภาษี
อากรต่าง ๆ ให้แก่เมืองน่าน.” สำเนาที่ 6853. 21 กรกฎาคม ร.ศ. 121.

รัชกาลที่ 5 กต.40/11/3 “กรมหลวงเทววงศ์วโรปการ ถึงเจ้าพระยาสุรยานุวัตร, ที่ 64/5240”
12 สิงหาคม ร.ศ. 116.

รัชกาลที่ 5 ต. 46/8 “เรื่อง ออกหนังสือเดินทางให้แก่คนในบังคับต่างประเทศ.” 15 พฤศจิกายน
ร.ศ. 117 – 20 ธันวาคม ร.ศ. 117”.

รัชกาลที่ 5 บ/60 “พระยาศรีสหเทพออกไปจัดราชการทางมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ และมีพระ
ราชบัญญัติอากรที่ดินด้วย.” 30 มกราคม ร.ศ.118 – 30 มิถุนายน ร.ศ. 119.

รัชกาลที่ 5 ฝ.20/65 “ฝรั่งเศสสมณฑลพายัพ ที่ 469/9409.” วันที่ 17 มิถุนายน ร.ศ. 119.

รัชกาลที่ 5 ฝ.35/2 “พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงพระยาสุรยานุวัตร, สำเนาที่ 1,
29.” 1 เมษายน ร.ศ. 122.

รัชกาลที่ 5 ม.2.11/13 “รายงานการประชุมเทศาภิบาลแผนกโยธา ปีที่ 1.” ร.ศ. 125.

รัชกาลที่ 5 ม.2.11/14 “รายงานการประชุมเทศาภิบาลพแนกธรรมการ.” 22 กันยายน ร.ศ. 122.

รัชกาลที่ 5 ม.2.12ก/2. “ไปบอกเมืองน่าน.” 29 ธันวาคม ร.ศ. 108.

รัชกาลที่ 5 ม.2.12ก/4 “จีนอาทิมบังคับฝรั่งเศสฟ้องนายขุนเก็บไม้ขอนแก่นไป.” ร.ศ. 103.

รัชกาลที่ 5 ม.2.12ก/27 “โทรเลขพระยาไกรโกษาถึงพระยาศรีสหเทพ.” 14 เมษายน ร.ศ. 109.

รัชกาลที่ 5 ม.16/6 “เรื่องจัดการป่าไม้เมืองแพร่ และเมืองน่านที่เจ้านครน่านและพระยาแพร่ได้
ถวายให้แก่ก่อน.” ร.ศ. 118.

รัชกาลที่ 5 ม.16/9 “เรื่องมิสเตอร์สเลตขึ้นไปตรวจป่าไม้ได้กลับถึงกรุงเทพฯแล้ว.” 26 มิถุนายน ร.
ศ. 115.

รัชกาลที่ 5 ม.16/10 “เรื่อง รายงานพระองค์เพ็ญพัฒน์พงษ์ เสด็จตรวจการป่าไม้.” พฤษภาคม
ร.ศ. 112.

รัชกาลที่ 5 ม.16.1/19 “เรื่องจัดการจัดการแก้ไขเรื่องสัญญาป่าไม้ที่ขัดข้องกับบริษัทต่าง ๆ และ
เจ้านายพื้นเมืองแพร่ ยกเงินแก่บริษัท.” ร.ศ. 119.

- รัชกาลที่ 5 ม.16.12/18 “นายร้อยช่างชุบบังคับอังกฤษกล่าวโทษพระยาแพร์, อุปราช ว่า ไม่ให้
ทำป่าห้วยการตามสัญญา.” ร.ศ. 116.
- รัชกาลที่ 5 ม.28/213 “เรื่อง ขอลเปลี่ยนย้ายข้าหลวงมณฑลลาวเฉียง และข้าหลวงกลับกรุงเทพฯ
ลับที่ 226/2294.” 21 กรกฎาคม ร.ศ. 115.
- รัชกาลที่ 5 มท. 36/41 “ศุภักษรน่านตอบว่าด้วยได้เสียบึงอาหารขึ้นไปปากแคว บ้านนาแคว และ
ได้บังคับให้เจ้าเมืองเชียงแขงซึ่งเข้ามาตั้งอยู่ในเมืองสิง เมืองนัง แต่งเครื่องราชบรรณาการ
มาอ่อนน้อมต่อเมืองน่าน.” วันที่ 2911 ปีชวด จ.ศ. 1250.
- รัชกาลที่ 5 ม.40/5 “สารตราเจ้าพระยาจักรีฯ กับพระยาไกรโกษา.” 27 ตุลาคม พ.ศ. 2435.
- รัชกาลที่ 5 ม.48/45 “ยกเว้นเก็บเงินค่าราชการในมณฑลพายัพ.” 3 พฤษภาคม ร.ศ. 120.
- รัชกาลที่ 5 ม. 58 /148 “คำกราบทูลพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นประพันธ์พงษ์ ของ พระราช
วราวุฒ เรื่องพระยาไชยวงษ์ เมืองน่าน กับพระยาแพร์ที่ส่งส่วยจะไปเข้ากับฝรั่งเศส.”
ร.ศ. 112.
- รัชกาลที่ 5 ม. 58/03 “พระยารัตนบดินทร์กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว.” 3 เมษายน ร.ศ. 108 – 24 มิถุนายน ร.ศ. 108.
- รัชกาลที่ 5 ม. 58/158 “เรื่องการจัดการปกครองเมืองน่านและบริเวณเมืองขึ้นเมืองน่าน.” 2
มิถุนายน ร.ศ. 119 - 4 สิงหาคม ร.ศ. 125.
- รัชกาลที่ 5 ม. 58/167 “พระยาราชวงษ์เมืองแพร์เบียดเบียนบังเงินค่าแรง สัตว์พาหนะ คราวส่ง
กองทัพเจ้าพระยาสุรศักดิ์.” ร.ศ. 114.
- รัชกาลที่ 5 ม. 58/171 “เรื่องภาษีอากรและเรื่องตั้งตำแหน่งเมืองแพร์.” 22 มิถุนายน ร.ศ. 115 - 7
ตุลาคม ร.ศ. 115.
- รัชกาลที่ 5 ม. 58/33 “พระยาศรีสุนทรเทพกราบทูลกรมหลวงดำรงราชานุภาพ ลับที่ 10/1352.” 2
เมษายน ร.ศ. 199.
- รัชกาลที่ 5 ม. 58/53 “พระยาทรงสุรเดชกราบทูลกรมหลวงดำรงราชานุภาพ บอกลับที่ 1.” 16
มกราคม ร.ศ. 113.
- รัชกาลที่ 5 ม. 58/57 “พระอภิบาลประเพณีกราบทูลกรมหมื่นพิชิตปรีชากร.” 24 มิถุนายน พ.ศ.
2431
- รัชกาลที่ 5 ม.58/148 “กราบทูลพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นสมมตอมรพันธุ์ ราชเลขานุการ ที่
190/5480.” วันที่ 20 พฤษภาคม ร.ศ. 115.
- รัชกาลที่ 5 ม.58/151 “จะจัดโรงเรียนที่เมืองน่าน ที่ 1318/31096.” 27 พฤศจิกายน ร.ศ. 114.

- รัชกาลที่ 5 ม.58/158 “จัดการปกครองเมืองน่านและบริเวณเมืองขึ้น.” 2 มิถุนายน ร.ศ. 119 - 4 สิงหาคม ร.ศ. 125.
- รัชกาลที่ 5 ม.58/171 “เรื่องภาษีอากรและเรื่องตั้งตำแหน่งเมืองแพร่.” 20 มิถุนายน ร.ศ. 115 - 7 ตุลาคม ร.ศ. 115.
- รัชกาลที่ 5 ม.58/176 “เรื่อง ทูตภิกขุภัยที่เมืองลำปาง แพร่ ลอง ราษฎรขัดสนได้จ่ายข้าวแจก ราษฎร.” 22 ธันวาคม ร.ศ. 111 - 15 พฤษภาคม ร.ศ. 112.
- รัชกาลที่ 5 ม.58/182 “รายงานต่าง ๆ จัดราชการเมืองลำปาง.” 20 ธันวาคม ร.ศ. 116 - 15 พฤษภาคม ร.ศ. 112.
- รัชกาลที่ 5 ม.58/44 “ความเป็นอยู่ ความประพฤติ และนิสัยใจคอต่าง ๆ ของคนในมณฑลพายัพ เช่น จังหวัดแพร่ น่าน เชียงใหม่.”
- รัชกาลที่ 5 ม.58/69 “เรื่อง ผู้ร้ายปล้นและคิดจัดการป้องกันโจรผู้ร้ายทางมณฑลลาวเฉียง.” 29 กันยายน ร.ศ. 113 - 5 กรกฎาคม ร.ศ. 119.
- รัชกาลที่ 5 ยธ.ร.2/6 “จดหมายเหตุรายงานการประชุมเสนาบดีสภา เรื่องรถไฟเมืองเชียงใหม่.” 24 กรกฎาคม ร.ศ. 116.
- รัชกาลที่ 5 ยธ.5.9/1 “สำเนาพระราชหัตถเลขารัชกาลที่ 5 เรื่องกรมหลวงเทเวศร์วัชรโรปกการ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศอนุญาตให้บริษัท Punchard ทำการเซอร์เวย์เส้นทาง สำหรับทำทางรถไฟ.”
- รัชกาลที่ 5 ยธ.5.9/13 “รายงานการสำรวจเส้นทางรถไฟไปยังเมืองเชียงใหม่ของนายแฮร์มัน เก็ธ.”
- รัชกาลที่ 5 ศ 20/4 “ข้าหลวงเมืองน่านกราบทูลกรมหลวงดำรงราชานุภาพ, ที่ 1/32” 11 เมษายน ร.ศ. 121.”
- รัชกาลที่ 6 ก.1/17 “หนังสือกราบบังคมทูลมहांอำมาตย์เอกเจ้าพระยาวงษาอนุประพันธ์.” 18 มกราคม 2458.
- รัชกาลที่ 6 ก.2/27 “พระยาสุรสีห์วิศิษฐ์ศักดิ์ กราบบังคมทูลรัชกาลที่ 6.”
- รัชกาลที่ 6 กค. 0301.1.16/6 “รายงานการประชุมคณะกรรมการการทำทางบก.” 3 มิถุนายน 2458.
- รัชกาลที่ 6 ค. 5/10 “เรื่องด้านภาษีแม่สอดต่อแดนพม่า.”
- รัชกาลที่ 6 ค.1/46 “สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าพิชฌุโลกประชานาถ ทูลเกล้าถวายบันทึกร (แมมเมอแรนดัม) แต่รัชกาลที่ 6.” 2 มกราคม 2460.
- รัชกาลที่ 6 คค 5.3/5 “บันทึกรถตรวจรถไฟสายเหนือของกรมขุนกำแพงเพชร เรื่อง ปัญหาการต่อ ทางรถไฟจากนครลำปาง-นครเชียงใหม่.” 6 กรกฎาคม 2461.

- รัชกาลที่ 6 คค. 5.3/2 "มิสเตอร์แอล ไวลเลอร์ เจ้ากรมรถไฟ กราบทูลพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวง
นครสวรรค์ ที่ 111 ป." 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2455
- รัชกาลที่ 6 คค. 5.3/8 "รายงานการตรวจทางหลวงแผ่นดินสายลำปาง เชียงราย ของกรมขุน
กำแพงเพชรอัครโยธิน." 24 พฤศจิกายน 2462.
- รัชกาลที่ 6 คค. 6.1/16 "ถนนในมณฑลมหาสารบุรี." 25 มิถุนายน 2460.
- รัชกาลที่ 6 คค. 6.1/16 "มหาอำมาตย์เอกเจ้าพระยาวางศานุประพันธ์ เสนาบดี กระทรวงคมนาคม
กราบทูลกรมหลวงประจักษ์กิติบดี ราชเลขานุการ." 29 มิถุนายน 2460.
- รัชกาลที่ 6 คค. 6.1/19 "สร้างสะพานในมณฑลมหาสารบุรี." 10 มิถุนายน 2462.
- รัชกาลที่ 6 คค.1/29 "เรื่องให้หยุดพักการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายเหนือ นำเงินมาใช้จ่ายด้านการ
ชลประทาน."
- รัชกาลที่ 6 คค.5.3/1 "ตรวจทางรถไฟสายเหนือเพื่อจะสร้างทางต่อไปในมณฑลพายัพ กรมหลวง
นครสวรรค์กราบบังคมทูลรัชกาลที่ 6." 26 ธันวาคม 2453 - 22 มีนาคม 2454.
- รัชกาลที่ 6 คค.5.3/2 "สร้างทางรถไฟตั้งแต่แม่พวกไปถึงเด่นชัยถึงนครเชียงใหม่." 13
พฤศจิกายน 2454 - 6 พฤศจิกายน 2463.
- รัชกาลที่ 6 คค.5.3/8 "กรมขุนกำแพงเพชรเสด็จตรวจทางรถไฟสายเหนือและสายตะวันออกเฉียง
เหนือ." 4 สิงหาคม 2460 - 17 สิงหาคม 2461.
- รัชกาลที่ 6 คค.5.3/8 "บันทึกการตรวจทางรถไฟสายเหนือของกรมขุนกำแพงเพชร เรื่องปัญหาการ
ต่อเส้นทางรถไฟนครลำปางไปนครเชียงใหม่." 6 กรกฎาคม 2461.
- รัชกาลที่ 6 คค.5.3/8 "รายงานของกรมขุนกำแพงเพชรอัครโยธิน เรื่อง กรมขุนกำแพงเพชรเสด็จ
ตรวจทางรถไฟสายเหนือและสายตะวันออกเฉียงเหนือ." 13 กรกฎาคม 2461.
- รัชกาลที่ 6 คค.5/110 "เรื่องด่านภาษีแม่สอดต่อแดนพม่า."
- รัชกาลที่ 6 ม.14.1/21 "เจ้าพระยาพลเทพ กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า
อยู่หัว." 21 สิงหาคม พ.ศ. 2466.
- รัชกาลที่ 6 ม.14/15 "กรมพระยาดำรงราชานุภาพ กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า
อยู่หัว" 9 มิถุนายน ร.ศ. 130.
- รัชกาลที่ 6 ม.24/1 "รายงานราชการมณฑลมหาสารบุรี." 20 กันยายน 2464.
- รัชกาลที่ 6 ม.27/10 "เรื่องสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมาเสด็จมณฑลพายัพ." 31 ตุลาคม
2463 - 29 มีนาคม 2467.
- รัชกาลที่ 6 ม/4 "ประกาศเลิกมณฑลเพชรบูรณ์ แลตั้งมณฑลมหาสารบุรี.
- รัชกาลที่ 6 ย.8.1/19 "ห้ามเรื่องยึดทรัพย์สมบัติเจ้าพญาลาว."

รัชกาลที่ 7 กส. 5.1/8 “โน้ตเรื่องปัญหาว่ารัฐบาลจะทำเองหรือให้เขาทำอย่างไรจะเป็นประโยชน์ บำรุงสินค้าและเศรษฐกิจ.”

รัชกาลที่ 7 ม.30/3 “รายงานเกี่ยวกับการขายทอดตลาดเจ้านครลำปาง ของสมเด็จพระ ยาดำรงราชานุภาพ.” 24 มิถุนายน 2465 - 26 กันยายน 2470.

รัชกาลที่ 7 ร.ล 2/6 “การประชุมเสนาบดีสภาที่ 46/2469.” 19 กุมภาพันธ์ 2469.

เอกสารการรถไฟแห่งประเทศไทย จดหมายเหตุสภาเผยแพร่พาณิชย์ 24 มิถุนายน 2464

เอกสารการรถไฟแห่งประเทศไทย 2/8-9 กล้อง 3. “จดหมายเหตุสภาเผยแพร่พาณิชย์ บัญชีที่ 4 หุ้นส่วนจำกัด จดทะเบียนไว้กระทรวงพาณิชย์ และคมนาคม.”

เอกสารสำนักงานเศรษฐกิจและการคลัง 0301.1.381/16. “Report on the Administration of the Royal State Railways.” For the Years 2459 – 2477.

เอกสารกระทรวงเกษตร 1.2/13 “มณฑลราชบุรีส่งรายงานตรวจการแผนกเกษตรจังหวัดแพร่ และที่เมืองลอง จ.ลำปาง ของหลวงประสิทธิ์ภูมิการ.” พ.ศ. 2464.

เอกสารกระทรวงเกษตร 1.2/13 “รายงานตรวจราชการแผนกเกษตรมณฑลมหาสารบุรี.”

เอกสารกระทรวงเกษตร 1.2/229 “รายงานการตรวจการเพาะปลูกและการขุดเหมืองทำฝายของ หลวงสุวรรณโกสัย.” 2468.

เอกสารกระทรวงเกษตร 12/13 “รายงานตรวจการแผนกเกษตรตามท้องที่ในจังหวัดแพร่ และ ท้องที่อำเภอเมืองลอง จังหวัดลำปาง ของรองอำมาตย์เอกหลวงประสิทธิ์ภูมิการ.” 19 มกราคม 2464.

เอกสารกระทรวงเกษตร 13/1256 “มณฑลพายัพส่งรายงานของมิสเตอร์ เอฟ ลูซ่า เรื่องการ แสดงกลกิกรรมที่ลำปาง.” 2459.

เอกสารกระทรวงเกษตร 13/1303 “มณฑลมหาสารบุรีขอพันธ์ข้าวเพื่อแจกจ่ายแก่ราษฎรที่ทดลอง เพาะปลูก.”

เอกสารกระทรวงเกษตร 13/1304 “จังหวัดแพร่ขอถั่วเหลืองเพื่อการเพาะปลูก.” 2560.

เอกสารกระทรวงเกษตร 5/105 เล่ม 27 “มณฑลมหาสารบุรีส่งรายงานนายเชื้อม ประสานเกษม ตรวจราชการเกษตรในจังหวัดแพร่.” พ.ศ. 2461.

เอกสารกระทรวงเกษตร 5/266 “มณฑลมหาสารบุรีส่งสำเนารายงานตรวจการเกษตร ซึ่งได้นำ กราบสมเด็จพระมหาลงนครราชสีมา ในระหว่างตรวจราชการมณฑลพายัพ.”

เอกสารกระทรวงมหาดไทย 5/48 “ส่งหนังสือเรื่องการประติสันฐานกับราษฎร.” 2479.

เอกสารกระทรวงมหาดไทย 5.16.5/9 “รายงานการประชุมจังหวัดแพร่.” 2478 – 2479.

เอกสารกระทรวงมหาดไทย 5.105/9 “รายงานการประชุมจังหวัดแพร่.” 2480.

เอกสารกระทรวงมหาดไทย 5.11/22 “ขอเจ้าหน้าที่พนักงานช่างระดับพื้นที่.” 2478.

เอกสารกระทรวงมหาดไทย 5.12/15 “สร้างศาลากลางจังหวัดแพร่.” 2479.

เอกสารกระทรวงมหาดไทย 5.13/84 “หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่านายจำรัสผู้แทนทำการก้าวภายในกิจการบริหาร.” 2548

เอกสารกระทรวงมหาดไทย 5.16.3/30 “การเลือกตั้งสมาชิกจังหวัด.” 2479.

เอกสารกระทรวงมหาดไทย 5.16/13 “แผนผังเขตเทศบาลเมืองจังหวัดลำปาง.” 2476.

เอกสารกระทรวงศึกษาธิการ 43/14 ปีที่ 1 “พระยาไพศาลฯ ไปตรวจราชการมณฑลพายัพ.” 6 พฤษภาคม – 28 สิงหาคม 2456.

เอกสารส่วนบุคคล 2.46/9 “เจ้ามหาพรหมสุรธาดา กราบทูลสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ.” 8 มิถุนายน 2474.

เอกสารสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี 0201.32/1 “เรื่องตึกหอคำนครน่าน.” 2475 – 2482.

เอกสารสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี 0201.32/3 “รายงานพระยาสุริยานุวัตร เรื่องการเผยแพร่สิทธิทางภาคเหนือ ความเห็นเรื่องสุกรขายจากเชียงใหม่ถึงกรุงเทพ.” 27 กรกฎาคม 2475.

เอกสารสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี 0201.35.1 “ใบปลิวเลือกตั้ง.” 2580.

เอกสารสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี 2.28/32 “เรื่องคุ่มหลวงและหอคำเมืองน่าน.” 2475.

เอกสารสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี 0201.40/1381 “จดหมายของนายแสง เอกรัตน์ ถึงคณะราษฎร.” 24 มกราคม 2481.

เอกสารชุด British Pailliamentary Papers British Consular Report of Chiangmai District for the year 1902-1914”

เอกสารชุด British Consular Report of Chiangmai District for the year 1902-1914.

เอกสารยังไม่ได้ตีพิมพ์ จากสถาบันไทยคดีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เอกสารไมโครฟิล์มจากกระทรวงต่างประเทศประเทศอังกฤษ 371/10351. “Letter of Mr. Greg, The British Legation Bangkok to British Foreign Office 11st June 1924”.

เอกสารไมโครฟิล์มจากกระทรวงต่างประเทศประเทศอังกฤษ 371/10352. “Report on a Consular tour through Phre, Nan, Payao , Ngao By Mr. Acting Vice - consul Hillyer, between 20 June 1924 – 7th August 1924”

เอกสารไมโครฟิล์มจากกระทรวงต่างประเทศประเทศอังกฤษ 371/10974. “Report of Consul General Wood on his tour to Phre.” 1925.

เอกสารไมโครฟิล์มจากกระทรวงต่างประเทศประเทศไทย 371/12535. " Note on Article IV of the Franco - Siamese Convention 1926 by Mr. Wood General Consular at Changmai District"

เอกสารไมโครฟิล์มจากกระทรวงต่างประเทศประเทศไทย 371/16262. "Visit of Mr.Meiklereid to Changrai and Chiangsen, 9th October-18th October, 1933".

เอกสารไมโครฟิล์มจากกระทรวงต่างประเทศประเทศไทย 371/20302. "Report on official tour made by Mr. W.W. Cultas ,to Phre ,Nan Chiengrai Province in January and February. 1936".

เอกสารไมโครฟิล์มจากกระทรวงต่างประเทศประเทศไทย 371/22216. "Report on an official tour made by his Majesty's Consul At Nakawn Lampang to Phre and Nan Provinces From April 26th to May 3rd 1938."

เอกสารไมโครฟิล์มจากกระทรวงต่างประเทศประเทศไทย 371/22216. "Tour by Consul Oldman Nakawn Lampang in Province of Chiengrai From August 8th to 18th 1938."

เอกสารไมโครฟิล์มจากกระทรวงต่างประเทศประเทศไทย 371/20302. " Political condition in Northern Siam and in Southern Shan States."

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรมป่าไม้, กระทรวงเกษตร. ประวัติกรมป่าไม้ในรอบ 72 ปี. กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้.
- กรมป่าไม้. รายงานประจำปีแสดงกิจการป่าไม้กระทรวงเกษตร ประจำปี พ.ศ. 2476. พระนคร : โรงพิมพ์การรถไฟ, ม.ป.ป., บัญชีแสดงสัมปทานป่าไม้.
- กรมป่าไม้. รายงานประจำปีแสดงกิจการของกรมป่าไม้กระทรวงเกษตร ประจำปี พ.ศ. 2496. พระนคร : โรงพิมพ์การรถไฟ, ม.ป.ป., บัญชีแสดงสัมปทานป่าไม้.
- กรมประชาสัมพันธ์. สภาพความเป็นอยู่ของเมืองน่าน. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- กรมศึกษาธิการ. พงศาวดารสยามปริเฉทที่ 2 (พระบรมวงษ์ปัตย์บัน). พระนคร : โรงพิมพ์สรรพ
อนงค์กิจ, ร.ศ. 120.
- กรมศึกษาธิการ. หนังสือแบบเรียนหลวงพงศาวดารสยามปริเฉทที่ 1 ตั้งแต่จุลศักราช 712 จนถึง
1129. พระนคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, ร.ศ. 119.
- กระทรวงมหาดไทย. พระราชหัตถเลขารัชกาลที่ 5 ที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงมหาดไทย เล่ม 1.
ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร. สมุดภาพวิวัฒนาการแต่งกายสมัยกรุงรัตนโกสินทร์.
พิมพ์เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2535.
- การรถไฟแห่งประเทศไทย. หนังสือที่ระลึกในวันคล้ายวันสถาปนากิจการรถไฟครบรอบ 72 ปี. พระ
นคร : โรงพิมพ์การรถไฟแห่งประเทศไทย, 2513.
- เกรตเนอร์, วิลเฮล์ม, "ตลาดและเมือง." ใน เยอรมันมองไทย. เคลาส เวงค์และเกลาส โรเซ็น
แบร์ก, ผู้รวบรวม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2520.
- เกรียงไกรกระบวนยุทธ, พระยา. ปกครอง. เล่ม 1 พระนคร : โรงพิมพ์ศิริเจริญ, ร.ศ. 124
- ชจร สุขพานิช. ข้อมูลประวัติศาสตร์ : สมัยบางกอก. กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2528.
- คาร์ล บอ็ค. สมัยพระปิยมหาราช. แปลโดย เสถียร พันธรั้งษ์ และ อัมพร จุลานนท์ ธนบุรี :
สำนักพิมพ์อสงกรณ์, 2524.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ภาค 5 และ 6. พระ
นคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2514.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. ประชุมพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงบริหารราชการแผ่นดิน ภาค 9. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี,
2512.

- เจ้าราชบุตร. หนังสือที่ระลึกงานศพ พลตรีเจ้าราชบุตร (วงศ์ตะวัน ณ เชียงใหม่). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมแพทย์ทหาร, 2516.
- ซิมเมอร์แมน, คาร์ล ซี. การสำรวจเศรษฐกิจในชนบทแห่งสยาม. แปลและเรียบเรียงโดย ชิม วีระไวทยะ. กรุงเทพฯ : มุลนิธิโครงการตำราฯ, 2518
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระพะยา. เทศาภิบาล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2486.
- เดช บุนนาค. ขบถ ร.ศ. 121. กรุงเทพฯ : มุลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2524.
- นคร พันธุ์ณรงค์. ปัญหาชายแดนไทย-พม่า. กรุงเทพฯ: มุลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2540.
- ประชุม อัมพุนันทน์. เที่ยวไปในอดีต เมื่อเงี้ยวปล้นเมืองแพร่และเมืองนครลำปาง. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหามงกุฎราชวิทยาลัย, 2527.
- ประสิทธิ์ พงศ์อุดม. นันทบุรีศรีนครน่าน. เชียงใหม่: ฝ่ายวิชาประวัติศาสตร์ สภาคริสตจักรในประเทศไทย, 2540.
- ปลาย่อ ชนชนนท์. บทบาทนายทุนพ่อค้ากับการก่อตัวและขยายตัวของระบบทุนนิยมในภาคเหนือของไทย พ.ศ. 2464-2523. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2530.
- ปาเลอกัวซ์, สังฆราช เล่าเรื่องเมืองไทย. แปลโดย สันต์ ท.โกมลบุตร กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2506
- ปีแอร์ ไรต์. ล้านนาไทยในแผ่นดินพระพุทธเจ้าหลวง. แปลโดย พิษณุ จันทรวีทัน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ การินต์, 2539.
- ลือชัย จุลาลัย, มิ่งสรรพ์ ชาวสะอาด. บรรณาธิการ ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจภาคเหนือประเทศไทยปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีสมบัติการพิมพ์. 2527
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รวมรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2475-2530. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2531
- วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระ. ระยะทางสมเด็จพระมหาสมณเจ้า เสด็จตรวจการคณะสงฆ์มณฑลฝ่ายเหนือ พ.ศ. 2457. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, 2504.
- ศักดิ์ รัตนชัย. แนะนำนครลำปางฉบับอนุสรณ์การแข่งขันกีฬาเขต 5 ครั้งที่ 7 ณ จังหวัดลำปาง กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภา, 2516.
- ศักดิ์ รัตนชัย. ประวัติศาสตร์ยุทธเวหาเมืองลำปาง. ม.ป.ท., ม.ป.ป.

ศักดิ์ รัตนชัย. เสื่อผ้านุ่งเมือง วัฒนธรรมการแต่งกายเมืองลำปาง. ลำปาง วัชระการพิมพ์,

2539

ศึกษาธิการจังหวัด, สำนักงาน. สถาปัตยกรรมล้านนาลำปาง. ลำปาง : ม.ป.ป., 2539.

ศูนย์ส่งเสริมและศึกษาวัฒนธรรมล้านนาไทย, วิทยาลัยครูเชียงใหม่. กฎหมายพระเจ้าล้านน

พระเจ้าให้. (จัดสำเนา).

สถาบันศิลปวัฒนธรรมโยนก, สถาบันวิจัยโยนก. อัตชีวประวัติแม่ไต้ย จิวะสันติการ. ลำปาง : กิจเสรี

การพิมพ์, 2537.

สภาวัฒนธรรมจังหวัด, "อาคารพาณิชย์," ใน หนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดลำปาง. (จัดสำเนา)

สวาท เสนาณรงค์. ภูมิศาสตร์ประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่ง

ประเทศไทย.

สร้อยดี อ่องสกุล. ประวัติศาสตร์ล้านนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อัมรินทร์, 2539.

สร้อยดี อ่องสกุล. วัฒนธรรมและการเมืองล้านนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัมรินทร์, 2539.

เสถียร ลายลักษณ์ และคณะ. ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 17. พระนคร : โรงพิมพ์เดลิแมร์,

2478.

เสถียร ลายลักษณ์ และคณะ. ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 38. พระนคร : โรงพิมพ์เดลิแมร์,

2478.

สุเทพ สุนทรภัสช์. ประวัติศาสตร์และมนุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2539.

หม่อมศรีพรหมา กฤดากร. อัตชีวประวัตินหม่อมศรีพรหมา กฤดากร. มูลนิธิจิมทอมป์สัน จัดพิมพ์

กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2522.

อนุสรณ์งานบรรจศพ คุณพ่อบุญทา นันทยา. ณ สุสานกตัญญู ตำบลป่าแดง อำเภอเมือง จังหวัด

แพร่ วันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1991.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของชนชั้นผู้นำไทยตั้งแต่รัชกาลที่4ถึงพุทธ

ศักราช 2547 พิมพ์ครั้งที่2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

อสิธรา งามและชีวิตของ ส ธรรมยศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2531.

อานันท์ กาญจนพันธ์. พัฒนาการของชีวิตและวัฒนธรรมล้านนา เชียงใหม่: โครงการ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527

อ้อยและน้ำตาล ,สำนักงาน. อุตสาหกรรมน้ำตาลในประเทศไทย. (จัดสำเนา).

แอนดรูส์, เอมส์ เอ็ม. รายงานการสำรวจโภคกิจตามชนบท ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2477. พระนคร :

กระทรวงเศรษฐกิจ, 2480.

บทความ

เฉลิมศักดิ์ แผลมนาม, "ย่อยเมืองลำปางเมื่อ 50 ปีก่อน", รายงานกิจการอำเภอเมืองลำปาง.
ธันวาคม, 2526. หน้า 50-75.

ฐิติ ฐชาติ. "การผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองในล้านนา ศึกษาเฉพาะการผลิตระดับหมู่บ้านภาคเหนือ
ของไทย พ.ศ. 1839-2475" วารสารมนุษยศาสตร์. ฉบับที่ 1 กรกฎาคม - ธันวาคม 2525,
หน้า 56.-65

ฐิติ ฐชาติ. "พ่อค้าค้าวัวต่าง" เศรษฐศาสตร์ปริทัศน์. ปีที่ 8 กันยายน 2529 หน้า 41-50.

ฐิติ ฐชาติ. "การกำเนิดระบบเศรษฐกิจทุนนิยม กับผลกระทบที่มีต่อสังคมชาวนาในภาคเหนือ
(พ.ศ. 2396-2475)" สังคมศาสตร์. ปีที่ 5, ฉบับ 1 เมษายน - กันยายน 2524 หน้า 49-52.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. "การเมืองของการศึกษาไทย" ศึกษาศาสตร์สาร. ปีที่ 4, กันยายน 2535 : หน้า 7-
8

แมคเมอร์แกน, มาร์โก ทาเก. ประวัติและพัฒนาการของการค้าในลำปางตั้งแต่ปลายคริสต์
ศตวรรษที่ 19 – ค.ศ. 1939. แปลโดย เครือมาศ วุฒิการณ์, วารสารมนุษยศาสตร์. ปีที่ 11 ,
กรกฎาคม – ธันวาคม 2526, หน้า 3-15.

ยมราช, เจ้าพระยา. "เสนาบดีมหาดไทยตรวจราชการหัวเมืองภาคเหนือ." ศิลปากร. ปี 19 ฉบับที่
1 พฤษภาคม พ.ศ. 2513, หน้า 33-38.

วิชณุ ไชลิตกุล. "การทำป่าไม้สักเมืองแพร่ พ.ศ. 2383 – 2475: ตัวอย่างของเศรษฐกิจผูกขาดใน
ช่วงการปรับตัวเข้าสู่สมัยใหม่" วารสารมนุษยศาสตร์. ปีที่ 11 มกราคม – มิถุนายน 2526,
หน้า 54-59.

อานันท์ กาญจนพันธ์ ฉลาดชาย รมิตานนท์. "พิธีกรรมและความเชื่อล้านนา : การผลิตใหม่ของ
อำนาจทางศีลธรรม" สมุดสังคมศาสตร์. ปีที่ 12 พฤศจิกายน 2532 หน้า 50-69.

วิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย

ฉลาดชาย รมิตานนท์. ระบบความเชื่อและพิธีกรรมกับการรักษาพยาบาลในล้านนา
เอกสารประกอบ สัมมนาวิชาพฤกษกรรมสุขภาพ ณ สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน
มหาวิทยาลัยมหิดล 4-7 เมษายน 2532.

- เตือนใจ ไชยศิลป์, “ล้ามนานในการรับรู้ของชนชั้นปกครองสยาม พ.ศ. 2437-2476.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2536.
- นิธิ เจียวศรีวงศ์. “การปราบฮ่อและการเสียดินแดน พ.ศ. 2431.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509.
- พูนพร พูลทาจกร. “การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในมณฑลพายัพหลังการต่อเส้นทางรถไฟสายเหนือ พ.ศ. 2464-2484” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2530.
- ยอดยิ่ง รักสัตย์. “การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจในภาคเหนือของประเทศไทยกับกบฏเงี้ยว พ.ศ. 2445.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- รัตนพร เศรษฐกุล. “ประวัติศาสตร์เมืองน่านก่อนการปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2442” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง สืบสานอดีตอันเรืองรองของเมืองน่าน: ข้อมูลและมุมมองใหม่ทางโบราณคดีประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์. (จัดโดยโครงการศึกษาชนชาติไท มหาวิทยาลัยพายัพ ร่วมกับประชาคมเมืองน่าน 18 –21 ธันวาคม 2540 ณ โรงแรมซีดีพาร์ค จังหวัดน่าน),
- วารุณี ไอสถารมย์, “การศึกษาในสังคมไทย พ.ศ. 2411 –2475 ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524
- วีระเทพ ศรีมงคล. “การเก็บภาษีอากรในล้านนาไทย พ.ศ. 2427 ถึง 2445.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2530.
- ไศลรัตน์ ดลอารมณ. “พัฒนาการของการทำป่าไม้สักในประเทศไทย พ.ศ.2439 – 2475.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2529.
- สมใจ ไพโรจน์ธีร์รัชต์, “บทบาทมหาอำนาจตะวันตกในการสร้างทางรถไฟของประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- สมศักดิ์ ลือราช. “ความสำคัญของเมืองแพร่และน่านในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (2411 – 2452)”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2530.

ภาษาอังกฤษ

Brailey, Nigel J. "The Origin of The Siamese Forward Movement in Western Laos, 1850-1892" (Ph.D. Thesis, History, University of London, 1969)

Daniel Mc Gilvary, A half century among the Siamese and the Lao New York: Revell, 1912.

Department of General Statistical Ministry of Finance Statistical Year Book of the Kingdom of Siam 1916-1930

Nan Station "Siam Outlook" 7, 1 January 1931 1931: 38-42.

Moerman, Michael. "ChiangKhan's Trade in the "old day." in Change and Persistence in Thai Society. ed. G. William Skinner and A. Thomas Kirsch .Ithaca: Cornell University Press, 1975.

Suthy Prasatset, " A Study of Production and trade of Thailand ,1855-1940. " Ph.D. Thesis, Sydney, The University of Sydney.

Warington Smyth H., Notes of A Journey on the Upper Mekong. Siam. London John Murray, 1895.

สัมภาษณ์

นางเล็ก พิชญกุล ที่หนังสือพิมพ์เอกราช ถ.บุญวาทย์ ต.หัวเวียง อ.เมือง จ.ลำปาง วันอังคารที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2542.

คุณศักดิ์ รัตนชัย, ที่บ้านเลขที่ 363 ถ.ทิพย์ช้าง ต.สวนดอก อ.เมือง จ.ลำปาง วันพุธที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2542.

เจ้าแม่บุษบง ณ ลำปาง ที่บ้านเลขที่ 292 ถ. รอบเมือง ต. หัวเวียง อ. เมือง จ. ลำปาง วันพฤหัสบดีที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2542.

ประวัติผู้เขียน

นายวศิน ปัญญาวุฒตระกูล เกิดวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2518 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์เกียรตินิยม จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เมื่อ ปี พ.ศ. 2538 และเข้าศึกษาต่อภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี 2539 ได้รับทุนพัฒนาอาจารย์จากมหาวิทยาลัยนเรศวรในปีเดียวกัน

